

דברי הסבר לתקנות בריאות הציבור (מזון) (סימון תזונתי) (תיקון), התשע"ב - 2012
סימון תזונתי בקדמת האריזה - FOP (Front Of Pack Labelling)

רקע

בשנים האחרונות הולכות ומצטברות העדויות, המצביעות על הקשר שבין תזונה נבונה וביצוע פעילות גופנית למניעת תחלואה ותמותה מהשמנת יתר, סוכרת, מחלות לב וכלי דם, סוגים שונים של סרטן ומחלות נוספות. ארגוני הבריאות המובילים בעולם, ובראשם ארגון הבריאות העולמי, יצאו בשנים האחרונות בקריאה לפעול ולקדם את מודעות האוכלוסייה בדבר הצורך באימוץ אורח חיים בריא מינקות ועד זקנה. בחודש דצמבר 2011 אישרה ממשלת ישראל את הצעת משרד הבריאות, שהוגשה בשיתוף משרדי החינוך והתרבות והספורט, ל"תוכנית הלאומית לקידום אורח חיים פעיל ובריא". התוכנית הלאומית נועדה לקדם אורח חיים פעיל ובריא בקרב אזרחי ישראל, להתמודד עם מגיפת ההשמנה והסוכרת ומחלות רבות אחרות, באמצעות פעולות חינוך, הסברה וחקיקה. במסגרת התכנית הלאומית, מובאת בזאת הצעה לתיקון תקנות בריאות הציבור (מזון) (סימון תזונתי), התשנ"ג - 1993 המתייחסת לסימון תזונתי בקדמת האריזה. הצעה זו מהווה חלק ממערך כולל של תיקוני חקיקה אחרים, שמטרתם שיפור והנגשת המידע המועבר לצרכנים באמצעות תוויות מוצרי המזון.

סימון בחזית המוצר/ בקדמת האריזה - FOP

סימון בחזית המוצר (Front Of Pack Labeling, FOP) הינו אמצעי סימון, המדגיש מאפיינים שונים הקשורים להרכב התזונתי של מוצרי מזון והשפעתם על הבריאות ומופיע, כשמו, בחזית האריזה ובאופן בולט. בשנים האחרונות החלו יצרני מזון שונים בעולם לבצע שינויים בהרכבים, אריזות, סימון ושיווק של מזונות ומשקאות. במיוחד הולך וגובר השימוש ברחבי העולם בסמלים, המסמכים היבטי מפתח תזונתיים ומאפייניים של מוצרי מזון. סמלים אלה ושיטות המידורג ("רייטינג") התזונתיות העומדות מאחורי סמלים אלה ידועים תחת השם FOP. סמלי FOP יכולים להופיע לא רק בחזית המוצר, אלא לפעמים גם על המדפים ברשתות השיווק ליד מחירו של המוצר. השיטות למדרוג המוצרים והסמלים פותחו על ידי יצרני מזון, רשתות שיווק, ארגוני בריאות וארגונים אחרים. הסימון ה"רגיל", או כפי שמכנים אותו "סימון בצד האחורי"/ "בגב התווית" של המוצר, Back Of Pack Labelling הוא סימון עובדתי, הכולל פירוט של נתונים שונים. בישראל מחייבות תקנות הסימון התזונתי ותקני מזון שונים לסמן בין היתר סימון תזונתי הכולל את הערך הקלורי של המזון, תכולת החלבונים, הפחמימות, השומנים על רכיביהם והנתרן, כשרות, הוראות החסנה, הבלה ושימוש, וכן כינויים: כמו "נטול", "מזפחת" ועוד. ה-FOP הוא סימון בחזית התווית, בסמוך לשם המוצר, או במקום בולט אחר אפילו ליד מחירו של המוצר. זהו סימון הבא בנוסף לסימון ה"רגיל". בניגוד לסימון ה"רגיל" העובדתי, לסימון זה משמעות של המלצות תזונתיות, כלומר, הסימון מכונן את הצרכן לכך, שמדובר במוצר שהוא "בריא יותר" או "עדיף" מבחינה תזונתית ולכך יש השלכות על הבחירה של הצרכן וההחלטות איזה מוצר לקנות ולאכול.

סימון מסוג זה קיים בעולם על פי שיטות שונות ומגוונות, כמו למשל סמלים/ אייקונים המבוססים על שקלול נתונים, הנתנים מידע שאינו מספרי לגבי תכולת רכיבי תזונה במוצר, סמלים המציגים תכולה מספרית של רכיבי תזונה מסוימים מתוך הסימון התזונתי, סימון מזונות מסוימים בסמל רק אם יש בהם קבוצת מזונות או רכיבי מזון, הנחשבים חשובים תזונתית (כמו ירקות או דגנים מלאים) וכן שיטות אלגוריתמיות שונות המוצגות באמצעות סקאלה קבועה מראש.

ההצעה לשינוי התקנות בישראל

במשרד הבריאות הוחלט על שיטת סימון בחזית האריזה, מתוך השיקולים הבאים:

- מניעת מחלות התלויות תזונה- השמנה, מח' לב, יתר לחץ דם וכו'
- עידוד הפחתת הצריכה של שומנים (רוויים, וחומצות שומן טראנס), סוכרים, נתרן ועודף אנרגיה
- עידוד תעשיית המזון לרה- פורמולציה ושיפור מוצרי המזון
- יידוע הצרכן לגבי ערכו התזונתי של המזון אותו הוא צורך
- שימוש בסמל/סימול פשוט של FOP הברור לכל שכבת האוכלוסייה
- חיבור בין ההמלצות התזונתיות לבין הסימון התזונתי באופן בולט ו"נגיש": סימון זה עשוי לסייע לבצוע בחירה נבונה של מזון ע"י הצרכן בהתאם לצרכיו והעדפותיו, השוואה בין מוצרי מזון, קבלת מידע מרוכז פשוט ונגיש על ערכו התזונתי של המוצר

□ העצמת חשיבות המידע ע"י העברתו לחזית האריזה ושינוי הפרדיגמה של הסימון התזונתי לכוון, אשר תעודד את הציבור לבחור נבונה את מזונו ולרכוש אותו גם מתוך שיקולים בריאותיים

□ הסימון המוצע בהצעה זו לשינוי התקנות, אינו מהווה המלצה לצריכת מוצר זה או אחר על פי מדרג או ממוצע משוקלל, אלא מותיר בידי הצרכן את היכולת לבחור בצורה נבונה את המוצר המתאים ביותר עבורו באופן אישי על פי רכיבי המפתח שמופיעים בסימון.

הסימון המוצע בהצעת התקנות המצ"ב (להלן – התקנות) יתמקד בארבעת רכיבי הסימון התזונתי שיומנו במרוכז בקדמת האריזה, והם: אנרגיה (קלוריות), סוכרים (גר'), שומן (גר') ונתרן (מ"ג) ל-100 גר' מ"ל מוצר. הרכיבים יסומנו בסדר האמור, ובעיצוב גרפי הזהה למובא בתוספת השלישית לתקנות (להלן – הסמל). הסמל אינו מבטל את התקנות והתקנים הקיימים המתייחסים לסימון מזון ולסימון התזונתי בפרט, אלא בא כתוספת וכהרחבה. הסמל ילווה בקמפיין לציבור הרחב, אשר יסביר את חשיבות קריאת הסימון התזונתי, ואת חשיבות ההשוואה בין מוצרים מאותה קטגורית מזון, וצריכת מוצרים בהם כמות הנתרן, השומן, הסוכר והקלוריות מופחתת בהשוואה למוצרים דומים. מטרת התקנות והקמפיין היא להביא את הצרכן לבחון את הסימון התזונתי בכללותו בהתאם לצרכיו האישיים.

□ בשלב הראשון, לא תחייב המדינה את היצרנים והיבואנים לסמן את הסמל, אלא תמליץ להם להתארגן לקראת הטמעת התקנות ויישומן. בתקופה זו, עד לחיוב יישום הוראות הסימון שבתקנות, יצרן או יבואן שיבחר לסמן את הסמל, יחויב לעשות כן בהתאם לאופן בו מורות התקנות. תקופה זו תחל מששה חודשים מיום פרסום התקנות, ועד לכניסתן לתוקף.

□ תחילתן של תקנות אלה שלוש שנים מיום פרסומן.

תקנות בריאות הציבור (מזון) (סימון תזונתי) (תיקון), התשע"ב - 2012

בתוקף סמכותי לפי סעיף 3 לפקודת בריאות הציבור (מזון) [נוסח חדש], התשמ"ג-1983,
ובאישור ועדת העבודה הרווחה והבריאות של הכנסת לפי סעיף 2(ב) לחוק העונשין, התשל"ז-
1977², אני מתקין תקנות אלה:

אחרי תקנה 5 לתקנות בריאות הציבור (מזון) (סימון תזונתי), התשנ"ג - 1993³ (להלן - התקנות העיקריות), יבוא:

1. "סימון תזונתי בקידמת האריזה

א5. (א) בנוסף לסימון התזונתי על פי תקנה 5, ייעשה סימון תזונתי בקדמת האריזה כמפורט בתקנה זו (להלן - סימון תזונתי בקידמת האריזה).

(ב) הסימון התזונתי בקידמת האריזה -

(1) יפרט את כל אלה: הערך הקלורי של המזון ותכולת הסוכרים, השומנים והנתרן, וזאת בהתאם להוראות תקנות אלה;

(2) יהיה כמפורט בתוספת השלישית, בנוסח בעברית, בעיצוב גרפי זהה למובא בתוספת השלישית, לרבות צבע הרקע, צבעי פרטי הסימון התזונתי וסדרם, ותוך שמירת הפרופורציות;

(3) ייעשה בסמוך לשם המקובל של המזון, במקום בולט לעין; לא סומן שם מקובל של המזון על האריזה, ייעשה הסימון בסמוך לשם המזון;

(4) גודל האותיות והמספרים כמפורט בתוספת השלישית לא יפחת ממחצית גודל אותיות השם המקובל, ובכל מקרה לא יפחת מגודל אותיות שם המזון, תוך שמירת היחסים הפנימיים בין האותיות והמספרים בינם לבין עצמם;

(ג) לא יסומן סימון תזונתי בקדמת אריזת המזון לפי תקנה זו, אלא אם כן סומן הסימון התזונתי על האריזה לפי תקנות אלה.

(ד) לעניין תקנה זו:

(1) קידמת האריזה הנה צד האריזה בו מסומן השם המקובל של המזון באמצעות מילים או איור המזוהים על ידי הצרכן עם המוצר;

(2) שם המזון ושם מקובל כתגדרתם בת"י 1145 - תקן ישראלי רשמי 1145 - סימון מזון ארוז מראש⁴, שעותק שלו מופקד לעיון הציבור במשרדים המפורטים בהודעה בדבר המקומות להפקדת תקנים רשמיים⁵.

**הוספת תוספת
שלישית**

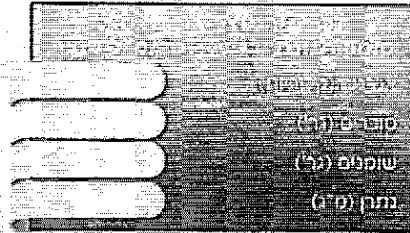
2.

אחרי התוספת השניה לתקנות העיקריות, יבוא:

"תוספת שלישית

(תקנה 5א)

סימון תזונתי בקידמת האריזה

3.

**תחילה והוראת
מעבר**

(א) תחילתן של תקנות אלה שלוש שנים מיום פרסומן (להלן – יום התחילה).

(ב) בתקופת המעבר החל משה חודשים מיום פרסום התקנות ועד ליום התחילה, רשאי אדם לסמן סימון תזונתי בקדמת האריזה, ובלבד שיעשה כן בהתאם למפורט בתקנה 5א לתקנות אלה ולפי התוספת השלישית.

רוני גמזו

המנהל הכללי של משרד הבריאות

אני מאשר

בנימין נתניהו
ראש הממשלה ושר הבריאות

התשע"ב (2012)

(חמ 2415-3)